

УДК 343.13

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.53>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРОМ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Тішин М.В.,

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту права
Львівського державного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-1607-1829>

Тішин М.В. Забезпечення прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану.

Стаття присвячена дослідженню питань забезпечення прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану. Відмічено актуальність цієї проблематики через відсутність спеціальних досліджень як ролі прокурора у забезпеченні допустимості доказів, так і специфіки цієї діяльності у період воєнного стану. Проаналізовано останні зміни до Кримінального процесуального кодексу України, які чинні з 01 травня 2022, зокрема у частині повноважень прокурора стосовно забезпечення допустимості доказів.

Доведено, що специфіка забезпечення прокурором допустимості доказів у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану полягає у: наявності додаткових груп повноважень щодо забезпечення допустимості доказів (зокрема, повноваження, які реалізуються самостійно прокурором у період воєнного стану; повноваження прокурора щодо звернення з клопотаннями до керівника органу прокуратури у ситуаціях, коли відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, перелічених п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України; щодо забезпечення дотримання порядку збирання доказів); широкій взаємодії з керівником органу прокуратури; доведенні відсутності об'єктивної можливості виконання слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 140, 163, 164, 170, 173, 186, 187, 189, 190, 206, 219, 232, 233, 234, 235, 245-248, 250 та 294 КПК України; можливості отримання показань, які будуть використані як докази у суді.

Зазначено, що ключовим аспектом у забезпеченні прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану є саме обґрунтування у клопотанні керівнику органу прокуратури, що відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, інакше у майбутньому є ризик визнання доказів недопустимими.

Аргументовано, що є колізія щодо належного суб'єкта зупинення досудового розслідування у період воєнного стану, у зв'язку з чим запропоновано уточнити положення ст. 280 КПК України стосовно суб'єкта зупинення досудового розслідування у період воєнного стану.

Ключові слова: воєнний стан, прокурор, допустимість доказів, збирання та перевірка доказів, групи повноважень прокурора, керівник органу прокуратури, зупинення досудового розслідування

Tishyn M.V. Ensuring the admissibility of evidence by the prosecutor in martial law regime.

The article is devoted to the study of the prosecutor's ensuring of the admissibility of evidence in martial law regime. It is noted a relevance of this issues due to the lack of special research on both the role of the prosecutor in ensuring the admissibility of evidence and the specifics of this activity during martial law regime. The latest amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine, which are in force since May 1, 2022, are analyzed, in particular in the powers of the prosecutor about ensuring the admissibility of evidence.

It is proved that the specifics of the prosecutor's admissibility of evidence in criminal proceedings under martial law regime is: the availability of additional groups of powers to ensure the admissibility of evidence (in particular, powers, that realized independently by the prosecutor during martial law regime; powers of the prosecutor to apply to the head of the prosecutor's office with motions in situations where there is no objective possibility of the investigating judge to execute the powers listed in paragraph 2, part 1 of Article 615 of the CPC of Ukraine; to ensure compliance with the procedure for gathering evidence); wide cooperation with the head of the prosecutor's office; proof of the lack of an objective possibility for the investigating judge to execute the powers provided for in Articles 140, 163, 164, 170, 173, 186, 187, 189, 190, 206, 219, 232, 233, 234, 235, 245-248, 250 and 294 CPC of Ukraine; opportunity to obtain testimony that will be used as evidence in court.

It is indicated that the key aspect in ensuring the admissibility of evidence by the prosecutor in martial law regime is the justification in the motion to the head of the prosecutor's office that there is no objective possibility of the investigating judge to execute his powers, otherwise in the future there is a risk of finding inadmissibility of evidence.

It is argued that there is a conflict over the appropriate subject of suspension of pre-trial investigation during martial law regime, in connection with which it is proposed to clarify the provisions of Art. 280 of the CPC of Ukraine concerning the subject of suspension of pre-trial investigation during martial law regime.

Key words: martial law, prosecutor, admissibility of evidence, collection and verification of evidence, groups of powers of the prosecutor, head of the prosecutor's office, suspension of the pre-trial investigation

Постановка проблеми. Повноваження, яким наділений прокурор у кримінальному провадженні, однозначно дозволяють стверджувати, що, по-перше, прокурор є суб'єктом доказування у кримінальному провадженні; по-друге, його діяльність, серед іншого, спрямована на забезпечення допустимості доказів, адже саме прокурор визначає у підсумку достатність доказів для звернення до суду та допустимість цих доказів, оскільки недопустимі докази не можуть входити до сукупності доказів, яка може бути визнана достатньою для закінчення досудового розслідування шляхом висунення обвинувачення.

Стан опрацювання проблематики. У доктрині загалом детально розглянута роль прокурора у доказуванні у дослідженнях Р.Н. Гасанова, І.В. Глов'юк, В.О. Гринюка, І.Ю. Кайла, Ю.В. Коробка, А.В. Лапкіна, Т.В. Лукашкіної, І.В. Рогатюка, І.Л. Чупрікової, І.І. Шульган та ін.. Проте, ці питання актуалізувалися в умовах воєнного стану. Особливе значення забезпечення прокурором допустимості доказів має саме в умовах воєнного стану, що пов'язано із складнощами збирання доказів в умовах воєнних дій, змінюваністю ситуації досудового розслідування, у певних випадках – унеможливлення оперативного проведення невідкладених процесуальних дій, неможливість проведення повторних процесуальних дій, вірогідність використання зібраних доказів у міжнародних та регіональних судових юрисдикціях тощо. Питання кримінального провадження в умовах воєнного стану розглядаються у працях І.В. Глов'юк, О.М. Дроздова, В.А. Завтура, О.О. Кравчука, Т.О. Лоскутова, В.В. Михайленко, В.В. Рогальської, Г.К. Тетерятник, Т.Г. Фоміної, проте, забезпечення прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану не досліджені.

Отже, **метою цієї статті** є визначення специфіки забезпечення прокурором допустимості доказів у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на наявність ґрунтовних досліджень ролі прокурора у доказуванні [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7], уваги саме забезпеченню прокурором допустимості доказів уваги приділяється небагато. Зокрема, І.Ю.

Кайло пропонує поділити повноваження прокурора у доказуванні на такі групи: спрямовані на забезпечення дотримання вимог допустимості безпосередньо під час збирання й закріплення доказів (п. 4 ч. 1 ст. 36 КПК – в частині наявності у прокурора права брати участь у здійсненні процесуальних дій і права самостійно їх провадити); контрольні, в перебігу здійснення яких прокурор має змогу виявити вади доказового матеріалу, що міститься в матеріалах провадження (пункти 2, 10, 11 і 13 ч. 1 ст. 36 КПК); компенсаційні, спрямовані на усунення недоліків досудового слідства у випадку попереднього виявлення порушень вимог допустимості (пункти 4–10, 13, 20 і 21 ч. 1 ст. 36 КПК [7, с. 149].

Погоджуючись із цим підходом, відмітимо, що його можна розвинути у аспекті додаткових груп повноважень прокурора. Йдеться про повноваження прокурора у порядку ст. 290 КПК України щодо відкриття матеріалів досудового розслідування, зважаючи на положення ч. 12 ст. 290 КПК України (якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів відповідно до положень цієї статті, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази); повноваження прокурора щодо відстоювання допустимості доказів у разі оспорування такої допустимості, зокрема, перед слідчим суддею та судом.

У період воєнного стану можна виділити такі повноваження прокурора щодо забезпечення допустимості доказів:

I. Загальні повноваження прокурора щодо забезпечення допустимості доказів – у період воєнного стану, проте, на територіях, де є можливість реалізації слідчими суддями повноважень. До цих повноважень відносяться і повноваження щодо забезпечення дотримання строків досудового розслідування, оскільки умовою допустимості зібраних доказів у аспекті порядку є їх збирання у межах строків стадії досудового розслідування. Відмітимо, що було внесено зміни до ч. 5 ст. 219 КПК України, що строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до винесення постанови про відновлення кримінального провадження, а також строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому статтею 290 КПК України, не включається у строки, передбачені цією статтею, крім дня прийняття відповідної постанови та дня повідомлення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

II. Повноваження, які реалізуються самостійно прокурором у період воєнного стану, проте, поза межами цього періоду прокурор не має таких по-

вноважень. Це повноваження щодо тимчасового доступу до речей і документів за п. 20-7 Розділу XI КПК України: під час дії надзвичайного або воєнного стану на території України тимчасовий доступ до речей і документів, зокрема, відомостей, які можуть становити лікарську таємницю; відомостей, які можуть становити банківську таємницю; інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо; персональних даних особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних, здійснюється на підставі постанови прокурора, погодженої з керівником прокуратури.

Відмітимо, що до 08 березня 2022 року повноваження у разі неможливості здійснення слідчим суддею повноважень поклалися не на керівника органу прокуратури, а не прокурора.

III. Повноваження прокурора щодо звернення з клопотаннями до керівника органу прокуратури у ситуаціях, коли відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, перелічених п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України, зокрема, проведення допиту, впізнання в режимі відеоконференції; розгляд клопотання про проведення обшуку у порядку ч. 3 ст. 233 КПК України; розгляд клопотання про обшук у порядку ст. 234 КПК України; отримання зразків для експертизи; дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відмітимо оцінність формулювання «відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень», адже жодного прикладу такої неможливості не наведено, та й надати такий перелік неможливо. У доктрині слушно зазначається, що об'єктивна неможливість є питанням фактів та встановлюється у кожному конкретному провадженні з урахуванням воєнних дій [8]. Але об'єктивна неможливість виконання слідчим суддею повноважень може бути пов'язана не тільки безпосередньо з воєнними діями: вона може виникнути у силу організації роботи суду, комендантською годиною, місцезнаходженням матеріалів досудового розслідування тощо. Відмітимо, що КПК України у жодній нормі не вказує, яким чином має доводитись (фіксуватись) така об'єктивна неможливість. Слід погодитись із М.І. Пашковським, що є питанням, хто і в якому порядку буде встановлювати неможливість виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 163, 164, 234, 235, 247 та 248 КПК України [9]. Вважаємо, це можуть бути будь-які джерела, у тому числі документи, зі змісту яких видно, що слідчий суддя не має можливості здійснювати судовий контроль (довідки суду, ДСА, розпорядження про зміну територіальної підсудності тощо), а також загаль-

новідомі факти щодо перебігу воєнних дій. Відмітимо, що законодавець вже виклав різні підходи стосовно такої об'єктивної неможливості. Зокрема, у редакції Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів у складних умовах воєнного стану» від 03 березня 2022 № 2111-IX йшлося про те, що «відсутня об'єктивна можливість виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень», то у Законі України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14 квітня 2022 року № 2201-IX вже вказано про те, що «відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень». Причини цих змін пояснити складно, адже об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень визначається на момент потреби реалізації цих повноважень, а не загалом на період воєнного стану або частину цього періоду. Хоча слід відмітити, що у доктрині є думка, що не підлягають застосуванню положення ст. 615 КПК у разі, якщо слідчим суддею було порушено строки розгляду клопотання з причин, що не пов'язані із підставами запровадження на території України або в окремих її місцевостях режиму воєнного або надзвичайного стану [10, с. 272].

Важливо відмітити і те, що обґрунтування відсутності об'єктивної можливості виконання слідчим суддею повноважень має полягати у наведенні фактичних даних, які це підтверджують, а не лише прописуванням у клопотанні та потім – у постанові керівника органу прокуратури, що така можливість відсутня. Неналежне або недостатнє обґрунтування може призвести до визнання доказів недопустимими, що вже мало місце на практиці і по тій редакції ст. 615 КПК України, яка діяла до 08 березня 2022 року. Наприклад, стосовно проведення негласних слідчих (розшукових) дій у вироку суду було вказано наступне: «Стаття 615 КПК України передбачає виконання прокурором повноважень слідчого судді, встановлених ст.ст.247, 248 КПК України, на місцевості (адміністративній території), на якій проводиться анти-терористична операція, лише у разі неможливості виконання у встановлені законом строки таких повноважень самим слідчим суддею. У вищевказаних постановках про проведення НСРД прокурором не зазначається у чому, на його думку, полягала неможливість виконання у встановлені законом строки слідчим суддею Апеляційного суду Донецької області повноважень з розгляду клопотань про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Інша зазначена у постановках підстава як «необхідність оперативного встановлення обставин справи» ні в якому разі не надає проку-

рору законного права на виконання повноважень слідчого судді. Положеннями ст.250 КПК України прокурор також не скористався. ... На виконання вказаного Закону головою ВССУ видане розпорядження від 02.09.2014 року №2710/38-14 «Про визначення територіальної підсудності справ», згідно якому розгляд кримінальних проваджень, підсудних Апеляційному суду Донецької області (м.Донецьк), здійснюється Апеляційним судом Запорізької області. ... Таким чином, на момент винесення прокурором постанов про проведення НСРД від 15-18 березня 2015 року розгляд клопотань у порядку ст.ст.247, 248 КПК України об'єктивно міг бути забезпечений слідчими суддями Апеляційного суду Запорізької області у встановлені законом строки. ... У наведених постановою прокурора про проведення НСРД прямо зазначено, що ОСОБА_5 та ОСОБА_52 є працівниками правоохоронних органів. Суд вважає, що з огляду на вказане прокурор у кримінальному провадженні не мав права та підстав перебирати на себе повноваження слідчого судді апеляційного суду з приводу надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а отже такі його рішення є незаконними. Суд вважає, що в даному випадку слідчі або прокурор мали б звернутися для отримання дозволу на проведення НСРД до слідчого судді Апеляційного суду Запорізької області або Апеляційного суду Донецької області (м. Маріуполь) або Апеляційного суду Дніпропетровської області, як найбільш наближеного до апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування» [11].

Крім того, у переліку повноважень, які у доктрині поіменовано «делегованими» [8; 12], є і ст. 232 КПК України. Є сумніви стосовно доречності її згадування, адже ці повноваження реалізуються стороною обвинувачення і за відсутності воєнного стану.

IV. Повноваження прокурора щодо забезпечення дотримання порядку збирання доказів. Ці повноваження стосуються початку досудового розслідування, специфіки проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час воєнного стану (обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, допити), щодо зупинення досудового розслідування у порядку п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, а також звернення з клопотанням до керівника органу прокуратури щодо продовження строку досудового розслідування.

В умовах воєнного стану, об'єктивно може не бути можливості технічного доступу до ЄРДР, проте, це не може впливати на необхідність огляду місця події та фіксування обставин кримінальних правопорушень. Отже, КПК України закріпив зміни, за яких, якщо відсутня технічна можливість

доступу до ЄРДР, постанову про початок досудового розслідування приймає дізнавач, слідчий, прокурор.

Стаття 615 КПК України регламентувала і обмеження стосовно участі понятих при проведенні обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я. Зважаючи на те, що участь понятих при проведенні інших слідчих (розшукових) дій є факультативною за умови безперервного відеозапису, то вони братимуть участь за умов: фактичної можливості залучення понятих; відсутності небезпеки для їхнього життя чи здоров'я.

Задля дотримання критерію належного порядку збирання доказів та недопущення спливу строків досудового розслідування без складання підсумкового процесуального рішення, прокурор у період воєнного стану має повноваження, яке у КПК України визначено подвійно: у ст. 280 КПК України – зупинення досудового розслідування, у ст. 615 КПК України – зупинити строк досудового розслідування у кримінальному провадженні. Відмітимо, що у доктрині при коментуванні ст. 615 КПК України зазначалося, що йдеться все ж про зупинення досудового розслідування [13].

Повноваження прокурора щодо допиту у порядку ч. 11 ст. 615 КПК України як такі не сформульовані у ст. 615 КПК України. Разом з тим, прокурор має повноваження прийняти рішення і надати доручити проведення допиту, і самостійно провести допит. Специфіка цього різновиду допиту є те, що показання, на відміну від загального порядку, можуть бути використані у суді як докази, тому прокурор має особливу увагу приділити дотриманню вимог КПК України щодо фіксування допитів та участі захисника у допиті підозрюваного.

Слід звернути увагу на деякі нормативні вади регламентації повноважень прокурора щодо забезпечення доказів. Як вказує О. Кравчук, новий п. 20-7 розділу IX передбачає, що під час воєнного стану ТДРД до певних речей і документів здійснюється за постановою прокурора, погодженою керівником органу прокуратури. Цей порядок стосується виключно речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю: лікарську, банківську, а також інформація провайдерів телекомунікацій (в т.ч. мобільного зв'язку), інші персональні дані. Важливо, що залишаються діяти відповідні положення ст. 615 КПК, що передбачають здійснення повноважень слідчого судді щодо ТДРД керівником органу прокуратури за клопотанням прокурора або слідчого, погодженим з прокурором. Це створює певну колізію. Отже, під час воєнного або надзвичайного стану: (1) ТДРД до лікарської, банківської таємниці, даних провайдерів телекомунікацій та інших персональних

даних – здійснюється за постановою прокурора, погодженою керівником органу прокуратури. Для винесення такої постанови клопотання слідчого не обов'язкове. (2) ТДРД до інших видів речей і документів – здійснюється за ухвалою слідчого судді, суду або постановою керівника органу прокуратури. Ця постанова вноситься за клопотанням прокурора або слідчого, погодженим з прокурором, та лише за умови, якщо неможлива реалізація слідчим суддею відповідних повноважень [14].

Законодавець створив колізію суб'єктів зупинення досудового розслідування у період воєнного стану. Зокрема, за ст. 280 КПК України йдеться про те, що досудове розслідування зупиняється вмотивованою постановою прокурора або слідчого, дізнавача за погодженням з прокурором, а за п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України – про те, що строк досудового розслідування у кримінальному провадженні зупиняється на підставі вмотивованої постанови прокурора з викладом відповідних обставин. Отже, є колізія у аспекті того, чи уповноважені в умовах воєнного стану зупинити досудове розслідування за п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України слідчі та дізнавачі. Як видається, вони не мають таких повноважень, адже норма ст. 615 КПК України є спеціальною за темпоральною ознакою стосовно суб'єкта, а на застосовність п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України лише в умовах воєнного стану прямо вказують формулювання цього пункту.

Крім того, і є інші вади. Зокрема, слушно вказують І.В. Гловюк та В.А. Завтур, що норма п. 4 ст. 280 КПК України знову-таки не вирішила питання процесуального рішення за неможливості: закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності [15]. Відмітимо, що є і проблеми зупинення досудового розслідування у разі неможливості саме закінчення досудового розслідування. О. Кравчук слушно пише про те, що «Вжиття терміну “зупинення” нібито “натякає” на те, що має бути застосована процедура, аналогічна до зупинення досудового розслідування. Водночас, чи можна зупинити досудове розслідування, що є на стадії виконання вимог ст. 290 КПК – одне із важливих питань, що тут виникають. Так, на практиці в мирний час такі ситуації траплялися в разі оголошення в розшук підозрюваного на цій стадії (стадії ст. 290 КПК)» [13]. Цю проблему, як зазначалося вище, так і не вирішено, що скеровує правозастосувачів у таких ситуаціях не завершувати досудове розслідування та зупинити його.

Висновки. Специфіка забезпечення прокурором допустимості доказів у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану полягає у: наявності додаткових груп повноважень щодо

забезпечення допустимості доказів (зокрема, повноваження, які реалізуються самостійно прокурором у період воєнного стану; повноваження прокурора щодо звернення з клопотаннями до керівника органу прокуратури у ситуаціях, коли відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, перелічених п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України; щодо забезпечення дотримання порядку збирання доказів); широкою взаємодією з керівником органу прокуратури; доведенні відсутності об'єктивної можливості виконання слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 140, 163, 164, 170, 173, 186, 187, 189, 190, 206, 219, 232, 233, 234, 235, 245-248, 250 та 294 КПК України; можливості отримання показань, які будуть використані як докази у суді. Ключовим у забезпеченні прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану є саме обґрунтування у клопотанні керівнику органу прокуратури, що відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, інакше у майбутньому є ризик визнання доказів недопустимими. Для уточнення повноважень прокурора та усунення колізій слід уточнити положення ст. 280 КПК України стосовно суб'єкта зупинення досудового розслідування у період воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коробко Ю.В. Процесуальні повноваження прокурора у досудовому кримінальному провадженні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 220 с.
2. Лапкін А.В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.
3. Рогатюк І.В. Теоретичні, правові та праксеологічні основи кримінальної процесуальної діяльності прокурора у досудовому розслідуванні: дис... д-ра. юрид. наук: 12.00.09. Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2018. 604 с.
4. Шульган І.І. Прокурор в кримінальному процесі: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2020. 238 с.
5. Гасанов Р.Н. Здійснення повноважень прокурором в частині проведення слідчих (розшукових) дій: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2017. 251 с.
6. Чупрікова І.Л. Допустимість доказів у світлі нового Кримінального процесуального кодексу: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2016. 191 с.
7. Кайло І. Ю. Допустимість доказів у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. 2016. 218 с.
8. Гловюк І. Завтур В. Новели здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: зміни до КПК України від 03 березня 2022

- та роз'яснення Верховного Суду. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/novely-zdijsnennya-kryminalnogo-provadhennya-v-umovah-voennogo-stanu-zminy-do-kpk-ukrayiny-vid-03-bereznya-2022-ta-roz-yasnennya-verhovnogo-sudu/>.
9. Пашковський М.І. Воєнний стан: український варіант. URL: <https://barristers.org.ua/news/voennyj-stan-ukrayinskyj-variant-naukovyjradnyk-ao-barristers-pashkovskyy-mykola-ivanovych/>.
 10. Завтур В. А. Оцінка допустимості доказів, отриманих у порядку ст. 615 КПК України. *Правове життя сучасної України* : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 3. – С. 269-274. С. 272.
 11. Вирок Краматорського міського суду Донецької області 23 жовтня 2017 року (справа № 220/298/16-к). URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/69877006>.
 12. Глов'юк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 2. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 03 травня 2022. 58 с. URL: <https://www.academia.edu/78447702/>.
 13. Кравчук О. Кримінальне провадження в умовах воєнного стану: зміни до КПК. URL: <https://first.vaks.gov.ua/publications/kryminalne-provadhennia-v-umovah-voiennoho-stanu-zminy-do-kpk/>.
 14. Кравчук О. Санкціонування ТДРД прокурором: зміни до КПК. URL: <https://first.vaks.gov.ua/publications/sanktsionuvannia-tdrd-prokurorom-zminy-do-kpk/>.
 15. Глов'юк І., Завтур В. Зміни у кримінальному провадженні від 14 квітня 2022 року. URL: <https://pravo.ua/zminy-u-kryminalnomu-provadhenni-vid-14-kvitnia-2022-roku/>.